

ВІЙСЬКОВІ КАНЦЕЛЯРИСТИ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХVІІІ ст.

Калініченко О., студентка групи ПР-34

Роботу виконано в рамках держбюджетної теми №108.01.03.06-08 - "Історичні етапи заселення і формування державних структур на території Північно-Східної України (з давніх часів до кінця 18 ст.)".

Посада і звання військового канцеляриста в Генеральній військовій канцелярії Гетьманщини була однією з перших сходинок службової кар'єри вихідців із козацької старшини. Як правило, на такі посади брали освічених юнаків (здебільшого після закінчення Київської академії), які знали кілька мов, логіку, математику тощо. У канцелярії вони удосконалювали свій фаховий рівень, набували практичних знань з юриспруденції, "камеральних наук", військової теорії, оскільки їм доводилося не лише вести діловодство, а й брати участь у вирішенні господарських, адміністративних, дипломатичних справ.

Кількість військових канцеляристів не була сталою. Протягом ХVІІІ ст. спостерігалася тенденція до її зростання. Якщо на 1728 р. І.Джиджора вказує лише 25 осіб службовців канцелярії разом зі сторожами, то на 1742 р. їх нараховувалося вже 179 чоловік. Кількісний склад позначився і на штатній структурі канцелярії, де вже працювали канцеляристи першого, другого і третього розрядів, нотаріуси, секретарі, архіваріус, бухгалтер.

У 40-х роках ХVІІІ ст. бажаючі вступити до Генеральної військової канцелярії писали "доношенія", де вказували освіту, місце народження, попередньої служби тощо.

Тих, хто через деякий час виявив здібності, за атестацією, як правило, генерального писаря приводили до присяги і надавали їм звання військового канцеляриста. Для атестації майбутні канцеляристи писали т.зв. "сказку" за підписом трьох-чотирьох свідків, де зазначалося, що вони "малороссіяне обстоятельные", звідки родом, хто батьки тощо. Це був своєрідний варіант формулярного (послужного) списку, що заводився на кожного чиновника будь-якої державної установи Російської імперії.

Траплялися випадки, коли на службу до Генеральної військової канцелярії приймали осіб, які досягли вже певного становища в середовищі панівної верхівки.

Сфера діяльності канцеляристів Генеральної військової канцелярії поширювалася й на інші установи та канцелярії. Їх направляли до скарбової та похідних військових канцелярій, комісій, полкових та сотенних канцелярій для з'ясування потрібних відомостей, здебільшого скарг щодо розмежування земель, у Москву для *“перевода и свода книг правных”* тощо. Так, у 1763 р. 19 канцеляристів Генеральної військової канцелярії перебували в *“отлучке”*, а саме - в полкових і сотенних канцеляріях Полтавського, Гадяцького, Ніжинського та інших полків.

Військові канцеляристи могли відлучатися з Генеральної військової канцелярії у свої господарства на невизначений час. Напевно, такі *“отпуска”* затягувалися, про що свідчать численні ордера Генеральної військової канцелярії та реверси полкових канцелярій про негайне повернення військових канцеляристів до службових справ. Так, 22 червня 1754 р. з Генеральної військової канцелярії надійшов ордер до Переяславської полкової канцелярії, щоб військових канцеляристів, *“в дома отлучившихся в полку Переяславском жительствовавших”*, а саме: І.Бахчевського, І.Дмитрашка, І.Берлу і Г.Гудовича, вислати до Глухова *“при нарочных немедленно”*.

Науковий керівник – доц. Звагельський В.Б.

ПОБУТ ПОЛІССЯ ТА СЛОБОЖАНЩИНИ (на прикладі Київської та Сумської областей)

Ващук І., студент групи ПР-71

Українська культура є багато в чому унікальною і досить яскраво виділяється з усіх інших культур близького й далекого зарубіжжя. Але не можна стверджувати, що вона є стовідсотково монолітною та одноманітною. Кожен історико-географічний край вносить в неї свої неповторні риси, свої *“родзинки”*.

Полісся - особлива історико-етнографічна область України, частина колишньої прабатьківщини слов'ян, давня етноконтактна зона. Як і Карпати, воно зберегло найдавніші релікти праслов'янської